

Την Τετάρτη 21.12.2011 πραγματοποιήθηκε η 7^η ημερίδα της» Ένωσης για την Προάσπιση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων με θέμα «**Η επικουρική κοινωνική ασφάλιση. Το χρονικό ενός προαναγγελλθέντος θανάτου**».

Το βασικό συμπέρασμα που προέκυψε από τις εισηγήσεις των ομιλητών, τις παρεμβάσεις και τη διαλογική συζήτηση των παρευρισκομένων και, το στρογγυλό τραπέζι είναι ότι, η ενοποίηση των ταμείων επικουρικής ασφάλισης που έχει εξαγγελθεί δεν συνεισφέρει στην επίλυση των προβλημάτων της επικουρικής ασφάλισης. Το μόνο που επιτυγχάνεται είναι ότι τα εύρωστα ταμεία θα χρηματοδοτήσουν τις παροχές των ελλειμματικών. Τούτο όμως αντίκειται στις διατάξεις για την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και παραγνώνει ότι η επικουρική κοινωνική ασφάλιση οργανώνεται ανά επαγγελματική ομάδα.

Εξάλλου, τέτοιου είδους αποφάσεις χρειάζονται αφενός επιστημονική τεκμηρίωση με συγκριτική αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων και των επιπτώσεών τους και αφετέρου συναίνεση και κοινωνική αποδοχή. Το γεγονός ότι η χώρα διέρχεται μια από τις χειρότερες οικονομικές κρίσεις επιβάλλει να μην παρακαμφθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις, γιατί οι πρόχειρες λύσεις δεν επιτρέπουν την ανάκαμψη, επιτείνουν τις ανισότητες και τις κοινωνικές εντάσεις. Ωστόσο, δεν φάνηκε ότι οι παραπάνω προϋποθέσεις συντρέχουν στην επιχειρούμενη νομοθετική ρύθμιση.

Η ένωση επιφυλάχθηκε να επανέλθει στο θέμα των επικουρικών συντάξεων με συγκεκριμένες προτάσεις για το τι εναλλακτικά μπορεί να πράξει κάθε ταμείο / κλάδος μόλις οι αναλογιστικές μελέτες δοθούν στη δημοσιότητα.

Το θέμα εξετάσθηκε στην μεν πρώτη συνεδρία, υπό την προεδρία του Ξ. Κοντιάδη, θεωρητικά και διεπιστημονικά από νομικούς (Α. Αναγνώστου-Δεδούλη, Θ. Αντωνίου), αναλογιστή (Ι. Κοσμέα) και οικονομολόγο (Ν. Τεσσαρομάτη) και στη δεύτερη υπό την προεδρία της Μ. Λαμπαδίτη μέσα από την εμπειρία των Διοικητών οργανισμών ή κλάδων επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης και του Προέδρου και Αντιπροέδρου της ΠΟΠΟΠΚ (Αθ. Αθανασίου (ΕΤΕΑΜ), Χρ. Μπουρσανίδη (ΤΑΥΤΕΚΩ), Μ. Γιάγκα (ΤΕΑΔΥ), Αθ. Τσακανίκας (ΠΟΠΟΠΚ), Ν. Καλάκος (ΠΟΠΟΠΚ). Από τα πολιτικά κόμματα αν και κλήθηκαν όλα τα κόμματα προσήλθαν η κα. Μαρία Κόλλια Τσαρούχα (ΝΔ), ο κος Γιώργος Κοντογιάννης (Δημοκρατική Συμμαχία), ο κος Δημήτρης Χατζησωκράτης (Δημοκρατική Αριστερά) και ο ανεξάρτητος βουλευτής κος Κουρουμπλής.

Η προσέλευση των ενδιαφερομένων ήταν αθρόα και η συζήτηση έντονη και γόνιμη, διότι **αποσαφηνίσθηκαν τα εξής:**

- Η κοινωνική ασφάλιση ενώ έχει τα ίδια νομικά και οικονομικά χαρακτηριστικά ως προς τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας με την κύρια κοινωνική ασφάλιση, εντούτοις έχει μια ουσιώδη διαφορά **δεν χρηματοδοτείται από το Κράτος**.
- Ο νομοθέτης μπορεί είτε να ενσωματώσει την επικουρική ασφάλιση στην κύρια, είτε να τη διατηρήσει ως ξεχωριστό επίπεδο προστασίας. Στη δεύτερη περίπτωση μπορεί να επιλέξει την οργανωτική μορφή του αλληλοβοηθητικού σωματείου ή τη μορφή

του Ταμείου Επαγγελματικής Ασφάλισης ή να διατηρήσει τη μορφή του δημόσιου νομικού προσώπου.

- Κρίσιμο για την επιλογή της οργανωτικής μορφής είναι το οικονομικό σύστημα που θα ακολουθεί η επικουρική ασφάλιση. Αν δηλαδή θα διατηρηθεί το ισχύον διανεμητικό σύστημα με καθορισμένες παροχές ή καθορισμένες εισφορές ή το κεφαλαιοποιητικό .
- Επίσης, για να επιλεγεί η κατάλληλη μορφή θα πρέπει να εξετασθεί συγκεκριμένα για κάθε ταμείο ή κλάδο επικουρικής ασφάλισης τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κάθε οργανωτικής μορφής σε συνδυασμό με το οικονομικό σύστημα που έχει επιλεγεί και τα αναλογιστικά δεδομένα.
- Βεβαίως τέτοιας εκτάσεως δομικές αλλαγές προϋποθέτουν: Αφενός να έχει γίνει η κατάλληλη προετοιμασία και να έχουν συγκριτικά εξετασθεί και αξιολογηθεί όλες οι εναλλακτικές λύσεις και οι επιπτώσεις που επιφέρει καθεμία από αυτές στην κοινωνική προστασία και στην οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση της χώρας. Αφετέρου θα πρέπει να έχει μελετηθεί ο τρόπος εφαρμογής τους και ειδικότερα η αξιόπιστη εποπτεία και ο έλεγχος των ταμείων επικουρικής ασφάλισης, ιδίως από πλευράς φερεγγυότητας και οικονομικής λειτουργίας.

Αναλυτικά επί των εισηγήσεων:

Η εισήγηση της Ά. Αναγνώστου-Δεδούλη επεσήμανε ότι τα προβλήματα των οργανισμών και κλάδων της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης από πολλών ετών ήσαν γνωστά. Ήταν ειδικότερα γνωστό ότι οι παροχές δεν αντισταθμίζονταν από εισφορές και ότι δεν υπήρχαν αναλογιστικές μελέτες, ώστε να δικαιολογείται η χορήγηση και αναπροσαρμογή τους. Επίσης, ήταν γνωστό ότι όπου υπήρχαν αναλογιστικές μελέτες έδειχναν ότι το σύστημα δεν είναι βιώσιμο. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξε και κακή διαχείριση των πόρων των οργανισμών και κλάδων επικουρικής ασφάλισης, π.χ. χρηματοδότησαν παροχές της κύριας κοινωνικής ασφάλισης και δεν επιστράφηκαν τα ποσά αυτά. Η εισηγήτρια ανέφερε ότι παρά τα ανησυχητικά δεδομένα ούτε η πολιτεία έλαβε μέτρα, ούτε τα Διοικητικά Συμβούλια των οργανισμών πρότειναν τη λήψη μέτρων ούτε οι εκπρόσωποι των ασφαλισμένων και οι συνδικαλιστικές – επαγγελματικές τους ενώσεις έθεσαν ως πρώτη προτεραιότητα τη βιωσιμότητα των οργανισμών και κλάδων επικουρικής ασφάλισης. Πέραν τούτων οι ίδιοι οι ασφαλισμένοι ακόμη και όταν τέθηκε θέμα δεν στήριξαν τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κατάστασης, διότι θεωρούσαν ότι το κράτος «εγγυάται» την επικουρική κοινωνική ασφάλιση. Σήμερα, όπως είναι γνωστό, η οικονομική και η δημοσιονομική κρίση έχουν μεταξύ άλλων ως αποτέλεσμα τη λήψη μέτρων πολύ πιο σκληρών από εκείνων που θα μπορούσαν να είχαν ληφθεί εγκαίρως. Κρίσιμο δε κατά την εισηγήτρια είναι να απαντηθεί τι είδους επικουρική ασφάλιση θέλουμε και με ποιο οικονομικό σύστημα θα λειτουργεί και πώς θα εποπτεύεται από το κράτος ώστε να είναι βιώσιμη.

Η εισήγηση της Θ. Αντωνίου αναφέρθηκε στα νομικά ζητήματα που δημιουργούνται από την κρατική παρέμβαση και συγκεκριμένα την ενοποίηση των ασφαλιστικών οργανισμών και κλάδων ιδίως εκείνων που είναι ιδιωτικά νομικά πρόσωπα και προστατεύονται από το άρθρο 12 του Συντάγματος. Επίσης, ανέλυσε τη νομολογία των ημεδαπών και διεθνών Δικαστηρίων ιδίως σε σχέση με την προστασία των περιουσιακής φύσεως δικαιωμάτων και σε σχέση με την κατάργηση των ιδιωτικού δικαίου νομικών προσώπων. Η εισηγήτρια τόνισε ότι αποφάσεις περί ενοποίησης οργανισμών και κλάδων επικουρικής ασφάλισης δεν μπορεί να ληφθούν από τα Διοικητικά τους Συμβούλια, ενώ για να αποφασίσουν οι συνδικαλιστικές και επαγγελματικές ενώσεις θα πρέπει να αφενός αυτές να είναι πράγματι αντιπροσωπευτικές και αφετέρου οι ασφαλισμένοι θα πρέπει να κληθούν και να δώσουν ειδική εντολή στους εκπροσώπους τους για τη λήψη σχετικής απόφασης. Όλα αυτά τα θέματα πάντως δεν μπορεί να τα ρυθμίζει Υπουργική Απόφαση, διότι δεν έχουν ειδικό και λεπτομερειακό χαρακτήρα, όπως απαιτεί το Σύνταγμα.

Ο Ι. Κοσμέας, στην εισήγησή του εξήγησε ότι το διαχρονικό πρόβλημα της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα είναι ο χαμηλός Συντελεστής Οικονομικής Επικάλυψης ή Αποθεματοποίησης (ΣΟΕ). Δηλαδή, τα αποθεματικά δεν καλύπτουν ούτε καν την παρούσα αξία των παροχών προς τους συνταξιούχους. Το γεγονός αυτό δεν επιτρέπει να είμαστε αισιόδοξοι για το μέλλον της επικουρικής ασφάλισης. Θα πρέπει να αρχίσει αμέσως η σύσταση αποθεμάτων που θα καλύπτουν διαχρονικά και με επάρκεια τις υποχρεώσεις προς τους ήδη συνταξιούχους καθώς και τα συσσωρευμένα δικαιώματα των ασφαλισμένων. Η επικουρική ασφάλιση πρέπει να αποκτήσει υψηλό ΣΟΕ και τα αποθέματα αυτής να επενδύονται σε ελεγχόμενες, ασφαλείς και αποδοτικές επενδύσεις. Διαφορετικά όποια παρέμβαση και αν γίνει στον κανονισμό παροχών των ταμείων, θα είναι λύση προσωρινή χωρίς ουσιαστική και βιώσιμη λύση του προβλήματος της επικουρικής ασφάλισης.

Η εισήγηση του Ν. Τεσσαρομάτη αφού πρώτα αναφέρθηκε στο πώς η έννοια της επικουρικής ασφάλισης γίνεται αντιληπτή και πώς λειτουργούν οι αντίστοιχοι οργανισμοί στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις Κάτω Χώρες εξήγησε ότι στην Ελλάδα για ορισμένους οργανισμούς υπάρχει ακόμη ένα μικρό παράθυρο ευκαιρίας που μπορούν να εκμεταλλευθούν. Ανέφερε ενδεικτικά το ΤΕΑΔΥ και το ΤΕΑΥΕΚ και εξήγησε με βάση συγκεκριμένα οικονομικά στοιχεία πώς επηρεάζεται η βιωσιμότητά τους και τι επιλογές είναι οικονομικά ενδεδειγμένο να κάνουν. Ειδικότερα, το ΤΕΑΔΥ έχει περίπου 2,4 δις αποθεματικά, ενώ χρειάζεται 7,5 δις. Χωρίς καμιά απόδοση τα αποθεματικά αυτά αρκούν μέχρι το 2024. Με μια μικρή απόδοση κερδίζεται μια δεκαετία και φθάνουν μέχρι το 2034. Το ΤΕΑΥΕΚ αντίστοιχα έχει 1,3 δις αποθεματικά που χωρίς καμιά απόδοση φθάνουν μέχρι το 2027, ενώ χρειάζεται 4 δις. Με μια μικρή απόδοση τα αποθεματικά επαρκούν μέχρι το 2037. Επομένως, ο τρόπος αξιοποίησης των αποθεματικών είναι πολύ σημαντικός γιατί παρατείνει τη βιωσιμότητα των οργανισμών και κλάδων επικουρικής ασφάλισης.

Οι Διοικητές των ασφαλιστικών οργανισμών και κλάδων και οι εκπρόσωποι της ΠΟΠΟΠΚ διαπίστωσαν και αυτοί τα οικονομικά αδιέξοδα και την ανάγκη λήψεως μέτρων. Ωστόσο, υπήρξε έντονος προβληματισμός αν οι

προτάσεις του Υπουργού Εργασίας που αναφέρονται στην ενοποίηση των οργανισμών αυτών και στη λειτουργία αποταμιευτικών λογαριασμών συνιστούν τη βέλτιστη επιλογή. Τούτο διότι δεν έχει προηγηθεί εξέταση όλων των εναλλακτικών λύσεων και η αναγκαία διαβούλευση του νόμου. Όπως από την αρχή άλλωστε επισημάνθηκε, δεν έχουν δοθεί ακόμη στη δημοσιότητα ούτε οι αναλογιστικές μελέτες ούτε το νομοσχέδιο, με αποτέλεσμα όλος ο σχετικός προβληματισμός να γίνεται με βάση τις δηλώσεις του Υπουργού στα ΜΜΕ. Υπήρξε έντονη επιφύλαξη σχετικά με την ενοποίηση των περιουσιών των ασφαλιστικών οργανισμών και κλάδων και ο φόβος μήπως τελικά το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η αναδιανομή της περιουσίας των εύρωστων ταμείων υπέρ των ασθενών οικονομικά ταμείων, κάτι πάντως που θα προσέβαλε τα περιουσιακά δικαιώματα των ασφαλισμένων στα εύρωστα ταμεία.

Οι αναφορές των εκπροσώπων των κομμάτων ήταν μάλλον γενικές και εστίασαν στο πρόγραμμα καθενός από αυτά και όχι στο τι θέση έχουν για την επικουρική κοινωνική ασφάλιση.

Καταλήγοντας, ο τίτλος της ημερίδας «το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου» δικαιώθηκε. Πράγματι, βρισκόμαστε σε ένα σταυροδρόμι. Κάτι νέο πρέπει να γεννηθεί στη θέση της μέχρι σήμερα γνωστής επικουρικής ασφάλισης που σβήνει. Το τι ακριβώς θα είναι αυτό και ποια η σχέση του με την κύρια κοινωνική ασφάλιση θα πρέπει ο νομοθέτης να το ξεκαθαρίσει. Οι ενοποιήσεις προφανώς και δεν λύνουν κανένα πρόβλημα, αν δεν αποσαφηνισθεί και ρυθμισθεί προηγουμένως η δομή του συστήματος, η οικονομική του λειτουργία (διανεμητικό / κεφαλαιοποιητικό), η αξιόπιστη εποπτεία του και αν δεν αναλάβουν τις ευθύνες τους όσοι διαχειρίζονται τα ασφαλιστικά κεφάλαια.

Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη